TEXT: VERONIKA VOLDŘICHOVÁ, FOTO: KAREL KRPATA, JIŘÍ JUŘÍK

PRAŽSKÉ HÁJENKY SKONČILY, „TAJEMSTVÍ LESA" SE OTVÍRÁ...

Chuchelský háj ožil v letošním říjnu programem „Pražské hájenky", který ukončil víceletý projekt pořádaný v letech 2004 – 2009 sdružením Ornita.

Co představoval tento program?

Když Ornita dokončila projekt „Za sovím houkáním", snesla se na ni poptávka po dalších terénních výpravách do pražských lesů. A tehdy vznikla myšlenka spojit naše úsilí s těmi nejpovolanějšími – s lesníky z pražských hájoven.

Na podzim v roce 2004 jsme připravili ve spolupráci s Lesy hlavního města Prahy pásmo vycházkových programů po pražských hájenkách, během kterých se návštěvníci seznámili v první řadě s místním hajným, který jim představil svoji práci, provedl je „svým královstvím", a děti se zde procvičily v rozeznávání stromů a seznámily se blíže s vybranou lesní lokalitou. Programy proběhly na hájovně v Chuchli, Kunraticích, Čimicích, Hostivaři, ale i v oblastech spadajících již pod Lesy České republiky – v Klánovicích a ve Vinoři.

Pásmo „Pražské hájenky" bylo pro nás také určitou sondou, kdy jsme získali zkušenosti s vhodností terénu

pro vycházky do pražských lesů a navázali jsme spolupráci s lesníky.

Jako vůbec nejzdařilejší se ukázala spolupráce na hájence v Chuchli a Kunraticích. Chuchelská hájenka provozuje lesní mini ZOO, což je pro děti vždy velmi atraktivní, je obklopena rozsáhlým lesoparkem a pan „nadlesní“ Ladislav Kadeřábek připravil pro děti exkurzi po lese i po ZOO. V programu pak nechyběly znalostní soutěže. Děti si v Chuchli také mohly vyzkoušet výsadbu mladých stromků.

V Kunratické hájovně jsme zase navázali výbornou spolupráci s hajným Janem Karbanem, který pro děti připravil vyprávění o pražských lesích a přímo na kunratické hájovně vždy povyprávěl dětem o své práci. Naše další kroky vedly napříč celým Krčským lesem, kdy pan Karban názorně předvedl, jak se obnova lesa dělá v praxi, nebo jakým nepříznivým vlivům jsou městské lesoparky vystaveny. Opět nikdy nechyběla znalostní soutěž s vyhlášením vítězů.

Seznamovat děti s pražskými hájenkami bylo poutavé a pro všechny, myslím, velmi osvěžující. Bylo to do určité míry bílé místo na mapě vzdělávacích programů pro děti, které Ornita v letech 2004 – 2009 vyplnila. Naše aktivita dost možná inspirovala i samotné město Prahu, které opakovaně projekt podpořilo a následným zřízením Střediska ekologické výchovy v sídle Lesů hlavního města Prahy v Hostivaři převzalo otěže lesní pedagogiky.

Jako rozloučení s hájenkami a lesní tématikou jsme pro letošní školní rok připravili přírodovědnou soutěž EVVO pro děti ze základních škol Tajemství lesa, do které se mohou školy přihlásit ještě do konce roku 2009. Pro vítěze soutěže je již tradičně připraveno přírodovědné soustředění do vybraného národního parku Evropy.

TEXT A FOTO: ING. VÁCLAV NEJMAN

Děti se učí o ekosystému tekoucích vod přímo na jednom z pražských potoků.

STŘEDISKO EKOLOGICKÉ VÝCHOVY LESŮ HL.M. PRAHY

Většina programů se odehrává v přírodě pražských lesů.

Středisko vzniklo počátkem roku 2008 za podpory magistrátu hl.m. Prahy při městské organizace Lesy hl.m. Prahy. V rámci této organizace našlo středisko výborné odborné zázemí pro svoji osvětovou činnost, protože kdo zná lépe pražskou přírodu než ti, co se o ni starají. Lesy hl. m. Prahy udržují více než 2400 ha lesa v majetku Hlavního města Prahy, starají se o pražské drobné vodní toky a spravují více než 100 vodních nádrží a rybníků v Praze.

Středisko nabízí své aktivity v oblasti tzv. ekologické výchovy obyvatelům Prahy od dětí mateřských škol až po seniory. Hlavní tématikou je ekosystém vody a lesa.

Programy jsou připraveny v duchu tzv. lesní pedagogiky, což je zážitková forma seznamování se s prostředím lesa, uznávaná u nás i v zahraničí, ale obsahuje i ryze praktickou část, kde se měří, loví, zkoumá.

Veliký úspěch mají i odborně vedené exkurze přírodou Prahy, sezonní výlovy rybníků nebo společné sázení stromů.

Stále větší pozornosti se těší i zookoutek v Malé Chuchli, o který Lesy hl.m. Prahy se starají. Tady si můžete zblízka prohlédnout běžné i méně běžné druhy z naší přírody (rysa ostrovida, daňka skvrnitého, psíka mývalovitého, aj.) Jeden z nabízených a velmi oblíbených programů o zvěři probíhá právě zde. Zookoutek se stále vylepšuje, teď se chystají nové informační cedule k jednotlivým výběhům a další návazné aktivity.

V současné době nabízí středisko pro školy cca 25 výukových programů a 11 exkurzí. Aktuální nabídku lze najít na www.lesypraha.cz. Od začátku roku 2009 se těchto programů zúčastnilo již přes 10 000 zájemců a spolu s dalšími akcemi, které Lesy hl.m. Prahy přímo organizovaly anebo se na nich spolupodílely, je počet účastníků ještě vyšší – cca 25 000.

VÝBĚR NĚKTERÝCH VELKÝCH AKCÍ PRO ŠKOLY A VEŘEJNOST V ROCE 2009

(podrobné informace na www.lesypraha.cz)

ZELENÉ SRDCE PRAHY

Dne 12. května 2009 proběhla v Kunratickém lese v blízkosti srubu Gizela lesnická akce pro základní školy i veřejnost. Na vyznačené trase krčským lesem byla připravena stanoviště z oblasti lesnictví, lesního hospodářství i lesního ekosystému. Děti i dospělí si tak mohli například zasadit sazenici nebo přístroji změřit výšku a objem stromu, seznámit se s lesnickými mapami a tabulkami, prohlédnout si různá paroží, lupou pozorovat

Děti zkouší zda mají čich stejně výborný jako má divočák.

Mezi pomůckami, v programech o lesní zvěři, nesmí chybět paroží.

kůrovce nebo si vyzkoušet znalost dřevin. Lákadlem byla i ukázka kácení a svážení kmenů pomocí koně a vyvážecí soupravy. Celková účast cca 700 účastníků.

EKO-BIO STROMOVKA

V pondělí 1. června 2009 se ve Stromovce u bývalé Šlechtovy restaurace uskutečnil již 7. ročník oslavy dětského svátku zaměřený tentokrát na ekologii a přírodu. Akci organizovalo sdružení Projekt Antioch ve spolupráci s Magistrátem hl.m. Prahy a Lesy hl.m. Prahy. Letošní ročník Dne dětí byl tematicky zaměřen na ekologii, přírodu a odpovědný přístup k životu a ke světu. Byla zde možnost projít naučně-poznávací stezku přírody Stromovky se zajímavými stanovišti, vyzkoušet si opravdový rybolov nebo práci se živými zvířaty. Účast přes cca 4000 účastníků, z nichž asi 2/3 tvořily děti.

SÁZENÍ NOVÝCH LESŮ

Tento rok započaly Lesy hl.m. Prahy projekt se sázením nových stromů žáky a studenty pražských škol. Cílem celého projektu bylo zapojení účastníků tak, aby sami vykonali pro přírodu něco užitečného a prospěšného. Letošním jediným nepřítelem celého projektu bylo počasí, které posunulo a zkrátilo dobu zalesňovacích prací až k těsné blízkosti velikonočních svátků. Celkem bylo žáky pražských škol vysázeno přes 1500 nových stromků.

PO STOPÁCH LESNÍ ZVĚŘE

Na konci září se v Kunratickém lese nejen malovalo a tvořilo, ale i troubilo a stopovalo. Po celý týden zde totiž

Jarní sázení stromů v Ďáblickém háji.

probíhal již druhý ročník společné akce malířky Marie Brožové a Střediska ekologické výchovy Lesů hl. m. Prahy, tentokrát pod názvem „Po stopách lesní zvěře“. Pro děti základních a mateřských škol, ale i veřejnost byly připraveny otevřené výtvarné a přírodovědné dílny pod širým nebem. Děti si vyzkoušely pastelkovou techniku, kterou přímo na místě malířka Marie Brožová tvořila velkoformátový obraz „Po stopách lesní zvěře“. Na stanovištích o lišce, muflonu, kuně a divočáku si děti vyzkoušely svůj čich, hmat, zrak či chuť, prohlédly si nejrůznější paroží, kožešiny a vábničky. Porovnat si mohly i svůj skok třeba se skokem blechy, kobylky či zajíce. Tradičně měla velký úspěch letová ukázka dravců a sov občanského sdružení Merlin a pozornosti neušlo ani dřevosochání, kdy během celého týdne se pomalu pod rukama studentky AVU rodila veverka. Celková účast na akci se pohybuje v rozmezí 4500 – 5000 účastníků.

Podzimní výlovy rybníků s dětmi se staly v Praze již tradicí.

EKOLOGICKO-VÝUKOVÉ PROGRAMY A EXKURZE

Zaměřením ekologických výukových programů je především problematika poznávání vztahů člověka a životního prostředí a zároveň ochrana přírody. Jedná se o výukové bloky s přírodovědným a ekologickým obsahem. Cíle EVP jsou naplňovány především pomocí tzv. zážitkové pedagogiky. U žáků rozvíjejí fantazii, tvořivost a smyslové vnímání. Programy učí děti vnímat svět v souvislostech.

Exkurze jsou pojaty jako poznávací akce, během kterých účastníky provede odborník na danou oblast vybraným územím.

Naší snahou je nabízené aktivy co nejvíce zkvalitňovat a přiblížit práci lidí, kteří se starají o životní prostředí dětem a obyvatelům Prahy. Podle ohlasů se nám to daří.

TEXT: KATARINA NEMJOVÁ, STUDENTKA PŘÍRODOVĚDECKÉ FAKULTY UK, FOTO: ANTON POTAŠ A PALO TAJBOŠ

Tatranská kalamita

ANEB
PĚT LET PO PŘÍRODNÍ KATASTROFĚ VE VYSOKÝCH TATRÁCH

Nahoře: Polomy pod Gerlachovským štítem 2004

Stráně nedaleko Vyšných Hágů

Vysoké Tatry, nejmenší velehory v Evropě, postihla 19. listopadu 2004 rozsáhlá přírodní katastrofa. Noviny psaly o měsíční krajině, lesníci vyčíslovali škody, které se závratně přibližovaly jedné miliardě slovenských korun (731 milionů), a lidé si zoufali nad zpustošenou přírodou a zničeným majetkem. Nepadaly jenom stromy a nelétaly jenom střechy, smršť si vyžádala i dvě lidské oběti.

Zdá se však, že i když nad smrští nejvíc hořekovali lidé (neslyšela jsem ani jeden smrk si stěžovat, že jeho příbuzní padli za oběť kalamitě, *třebaže samu smršť, polomy a vývraty doprovázely zvukové efekty nahánějící všemu živému hrůzu*), právě lidé se s tím vyrovnali velmi rychle. Již týden po 19. listopadu 2004 v Tatrách otevřeli zimní lyžařskou sezonu. A málo lidi? Na to si poskytovatelé služeb stěžovat nemohli – mnoho lidí se přišlo do Tater podívat, jaký dosah může mít přírodní katastrofa. Letní sezóna přitáhla ještě víc lidí, než se očekávalo. Turisté ani obyvatelé podtatranských osad po necelém roce už o kalamitě téměř nehovořili. Jen málokdo se ještě pozastavoval nad tím, že do práce jezdí kolem vývratů a v dálce slyší ševelení harvestorů, těžkých strojů, které se uplatnily při těžbě a odklízecích pracích. Většina lidí si rychle zvykla na novou tvář tatranské kotliny. Střechy se opravily, okna vyměnila. Na přírodě je však ještě po pěti letech znát, že se tudy vichřice prohnala. Jak ničivé důsledky měla kalamita na přírodu se těžko posuzuje, protože je to jen jiná tvář téže přírody. Vliv je však vidět déle než na lidských sídlech. Obětí na životech bylo nepoměrně víc z rostlinné říše, ale stejně tak se vichřice výrazně podepsala i na osudech ostatních obyvatel tatranské přírody. Ptactvo přišlo o svá hnízdiště, savci o svá útočiště. Sekundární sukcese v polomech nastartovala hned po kalamitě. Její rychlost a postup je však mnohem pomalejší, a tak je i mnohem těžší ji rozeznat hlavně z počátku.

Tatry se vzpamatovaly a nic nemůže zastavit další vývoj, ale nešlo to tak hladce od začátku. Pod pokličkou dlouho probíhaly mocenské boje, o kterých občas informovali novináři.

Pod Lomnickým štítem

Kalamita „vyčistila“ plochy, a tak různé skupiny začaly uvažovat o dalším směřování Tater. Rozšíříme lyžařská střediska? Vybudujeme novou lanovou dráhu. Kdo bude investorem?

OBJEKTIVNÍ PŘÍČINY KATASTROFY

Kalamitu z 19. listopadu 2004 způsobil silný, nárazovitý padavý vítr typu jihoevropské bóry, který v Tatrách není ničím neobvyklým. Tento typ větru vzniká v Tatrách severním prouděním, Vysoké Tatry stojí právě takovému proudění v cestě. Doliny na severní návětrné straně Tater (Bielovodská, Javorová, ...) působí jako urychlovače větru a tlačí ho k hlavnímu hřebeni, výstup masy vzduchu směrem k vrcholu proudění trochu zpomaluje, ale ne natolik, aby, až se přelije přes sedla, nepadal vysokou rychlostí na jižní stranu Tatranského hřebene. Tam se vítr díky gravitaci ještě urychluje. To vše se umocňuje sníženým atmosferickým tlakem na závětrné straně, takže vítr je silnější na svazích hor než na hřebeni. Sílu větru ještě zvyšují různé terénní nerovnosti, které podporují turbulenci a tryskové efekty, jako například průseky lesa ve spádnici větru (lyžařské sjezdovky a dráhy pro lanovky).

V osudný den 19. listopadu Slovenskem procházela studená fronta s tlakovou níží s *„rozhraním mezi teplým vzduchem v teplém sektoru tlakové níže neboli cyklóny a studeným vzduchem v týlu cyklóny“* spojeném se silným jihozápadním větrem. Ten se časem změnil na severozápadní a nahromadil se na návětrné straně Tater. Poté se tato mohutná masa vzduchu převalila přes Červené vrchy a postupovala po jižní straně Tater přes Tichou dolinu a Podbanské až po Tatranskou kotlinu. Nárazový vítr se do povrchových struktur opřel až v nižší nadmořské výšce 700 – 1200 m. n. m., což je v tatranské oblasti právě rizikovou zónou.

(Poznámka recenzenta: Katastrofu v Tatrách nezpůsobil anemo-orografický systém v pojetí, jak jej definoval před padesáti lety prof. Jan Jeník, ale spíše orografické a aerodynamické vlastnosti celého hřebene a údolí při mimořádné synoptické situaci. Bohužel slovenští lesníci to takto zjednodušeně vykládají s odvoláním na Jeníkovu někdejší práci.)

Větrné smrště díky geografické pozici a geomorfologii tatranského hřbetu nejsou překvapivým efektem. První zdokumentovaná kalamitní vichřice je z roku 1898. Poté se silnější poryvy větru vyskytovaly přibližně každých deset let (1915, 1925, 1941). Poslední kalamita z roku 2004 byla oproti těm ostatním nejsilnější; podle lesnických záznamů padl stejný objem dřeva jako při všech větrných kalamitách v minulém století dohromady (3 mil. m^3 dřeva). Podle archívních záznamů byla dosud každá větrná kalamita o několik let později následována kalamitou kůrovcovou, která poškodila stromy, které odolaly větrné kalamitě, což tvořilo asi 37% z dřeva spadaného při větrné kalamitě z r. 2004. Oblastem postiženým kalamitou se v letním období nevyhnuly ani ohně a požáry. Vysoké Tatry měří z východu na západ vzdušnou čarou asi 26 km. Přibližně tolik jako z Černého mostu na Zličín v Praze. A to kalamita nezasáhla celé území, ale jenom různě velké úseky. Nejvíc zasaženo bylo okolí Smokovce, Tatranské Lesné, Vyšných Hágů, Štôl a Tatranské Lomnice. Polomy tvořily v těchto místech asi 30 km dlouhé a 4-5 km široké pásy.

ZÁMĚRY PODNIKAVCŮ, PODNIKATELŮ, LESNÍKŮ A OCHRANÁŘŮ

Větrná kalamita tedy otevřela plochy a o slovo se začali hlásit podnikaví lidé, investoři, najednou byli znovu v kurzu dlouhodobé plány jak zvelebit, rozšířit rekreační střediska, zvýšit tržní obrat. Plány, které před kalamitou nebyly reálné, protože vykácet tak rozlehlé průseky kvůli lyžařským sjezdovkám bylo nemys-

litelné. Teď, když se o to postarala příroda, pojďme na to!

Nejen podnikatelské subjekty však projevily zájem o kalamitní území. Velmi intenzivně se řešila i otázka dalšího směřování ochrany přírody a využití kalamitního dřeva. Tento spor dosud doutná pod povrchem.

Hlavními aktéry v tomto sporu byly státní lesy TANAPu (ŠL TANAP) na jedné straně a Správa Tatranského národního parku s dalšími ochranářskými sdruženími (v čele je Lesoochranárske združenie VLK) na straně druhé. Správa TANAPu a ŠL TANAPu mají na starosti přírodu resp. lesy na stejném území, z čeho vyplývá mnoho nedorozumění, protože každá strana považuje za vhodnější jiný způsob obhospodařování. Větší část kalamitního území spadá právě do oblasti Tatranského národního parku. Obě strany na kalamitu zareagovaly bezprostředně poté. Lesy TANAPu byly odhodlané vytěžit co největší objem vyvrácených stromů a co nejdřív vysázet lesy nové. Argumentovaly hlavně krajinářským a rekreačním aspektem národního parku. Po kalamitě je důležité odstranit kalamitní dřevo co nejdříve, protože pak hrozí přemnožení kůrovce a následně kalamita kůrovcová, která znehodnotí nejen dřevo již popadané, ale i další stojící dřevní hmotu. Řekneme si: Mají pravdu, kůrovec by byla jenom další pohroma. Rychle ať to dřevo vytěží! Kůrovcová kalamita je však druhotným důvodem pro rychlé vytěžení, důležitým faktorem pro vytěžení kalamitního dřeva bylo získaní zpátky části investic ze zničených porostů. Prodej kalamitního dřeva byl velkým obchodem. Dřevo se vyváželo hlavně do Rakouska. ŠL TANAPu zpracovaly 30% kalamitního území. Na ostatní úseky vypsaly konkurzy (výběrové řízení) na zpracování kalamitního dřeva. Všechny firmy, které se na zpracování kalamitního dřeva z České republiky podílely, na jeho prodeji vydělaly.

Zpracování kalamitního dřeva obnáší nutnost použití těžké techniky. ŠL TANAPu zaznamenaly 59 harvestorů, na zpracování se dále podíleli těžaři s motorovými pilami a traktorová technika. Nezapomněli jsme, že jsme v národním parku? Na naučných tabulích v chráněných územích se zakazuje trhat květy, vyhazovat odpadky a rušit přírodu nadměrným hlukem. Kde je tranzistor oproti motorové pile?

Těžbu bylo možné rozběhnout až poté, co roztál sníh. Jaro však není jen období, kdy se dá konečně pracovat venku, ale ještě pořád je obdobím, kdy se k životu probouzí příroda po zimním spánku, kdy všechno kvete a ptáci zpívají zamilované písničky. Mnoho živočišných druhů přivádí v tomto období na svět mláďata. Stěžujeme si, jestliže se má kolem našeho domu postavit rychlostní komunikace, ale když se podobně chováme k jiným živočišným druhům, nepozastavujeme se nad tím. Stanovisko Správy TANAPu bylo v tomhle ohledu mnohem ohleduplnější k přírodě a víc než na rekreační charakter národního parku pohlíželo

Přírodu Tatranského parku nezajímá, co kdy řekl nebo neřekl který ministr. Pocítí však, když dvouleté stromky zapraskají pod tíhou kol traktorů a harvestorů. Když stín starých kmenů zmizí a začne do nich pražit ostré slunce. Když tlející dřevo nebude poskytovat dostatek živin, když....
A stejně po všech těch když se příroda vzpamatuje a dál se bude vyvíjet, její pokrok nezastaví ani větrná kalamita ani kůrovec ani holiny po těžbě. Jenom my se budeme dívat na jiný ráz krajiny.
A soudit nás budou naše vnoučata podle vlastních kritérií, které my teď nemůžeme vymyslet. Růžová stráň posetá vrbovkou je jedním ze stádií sukcese, v takovém porostu se hůř uchytí semenáčky stromů než pod popada-nými kmeny, ale co na tom, hlavně, že to lahodí oku. I polom je stádiem vývoje ekosystému. A skýtá množství příležitostí pro nový rašící život.
Vysoké Tatry svoje kouzlo neztratily, posuďte sami.

Recenze:
Václav Větvička
(Poznámky recenzenta jsou vysazeny kursivou.)

na ochranářský aspekt svojí práce. Tatranský národní park patří k jednomu z mála evropských NP, ve kterých je druhová rovnováha regulována velkými predátory (vlk, rys, medvěd) na vrcholu potravní pyramidy. Současně na území žije zachovaných několik glaciálních reliktů (žábronožka arktická, hraboš tatranský, borovice limba, dryádka osmiplátečná) a mnoho endemitů (stračka tatranská, lžičník tatranský). Tatry patří mezi přírodně významnou lokalitu nejen na Slovensku, ale; v evropském měřítku. Ochranáři požadovali 7-9% kalamitního území v NP ponechat bez zásahu samovolné regeneraci přírody (je otázkou, jestli je pojem regenerace vhodně použitý, když tenhle proces je procesem vývojovým a není jeho cílem dosažení původního stavu). Bezzásahovost je způsob jak docílit přirozeného vývoje krajiny. Takto vzniknuvší krajinné

prvky by měly být lépe přizpůsobené vnějším podmínkám dané lokality. Jiný názor zase tvrdí, že je to jenom způsob jak se vzdát odpovědnosti za krajinu. Tak si vyberme.

Na druhé straně to ale není důvod k tomu, aby se netěžilo! Vždyť do výsadby a péče o tyto lesy se investovaly peníze a teď to vzala smršť, tak ať z toho investoři (lesníci) něco mají a alespoň se do toho nepustí kůrovec! Ale pozor! To se lehce řekne, konsekvence se už hůře představují.

BEZZÁSAHOVOST?

Situace nedaleko Starého Smokovce po větrné pohromě 2004

Dole: Koprová dolina ve Vysokých Tatrách

Bezzásahovost však zvolili již v jiných oblastech ochrany přírody (Bavorský les) a výsledky jsou zřejmé. Ochranáři argumenty o kůrovcové kalamitě odmítali vysvětlováním, že se příroda s tím vypořádá, že se tím spíš odstraní z populace nepůvodní genotypy (vysázené alpské smrky) a zůstanou odolnější jedinci.

(Poznámka recenzenta: Odvolání na bezzásahovost v Bavorském národním parku je ovšem provokativní, když uvážíme, že vlivem této až bezohledné bezzásahovosti byly následně zničeny rozsáhlé porosty na české straně Šumavy. Podobné nebezpečí hrozilo též sousedním lesům TANAPu a zbytkům porostů (i jednotlivým cenným stromům) na kalamitních plochách; proto se nelze divit horlivé asanační aktivitě slovenských lesníků. Při následném rozvoji kalamity pak doslova miliony kůrovců napadají dokonce i slabé a mladé stromky!)

Odstraňování kalamitního dřeva ŠL TANAPu kvůli přemnožení kůrovce bylo víceméně bezvýznamné z hlediska zabránění jejího šíření protože kalamitní dřevo se začalo odstraňovat až poté, co se kůrovci vyrojili (Tichá a Kôprová dolina). Nehledě na to, že kůrovci napadají živé stromy až od určité tloušťky – *ta by měla být ve výšce nasazených ještě zelených větví asi 30 cm* – a mrtvé dřevo je v tomhle ohledu na okraji pozornosti *(pokud nejde o tzv. lapáky)*.

Lesy postižené kalamitou byly vysázeny koncem devatenáctého století a jednalo se převážně o mo-

Přirozené obrůstání padlého smrku, snímek ze současnosti.

nokultury smrku ztepilého, jehož osivo bylo dovezeno z alpské oblasti. To bylo také podkladem sporů. Tento fakt ležel jako těžký kámen na srdci ochranářům, protože taková monokultura je náchylnější vůči vnějším vlivům, smrky se svou mělkou kořenovou soustavou jsou lehce vyvratitelné i pod menší silou větru než jiné druhy stromů. Monokultury rychle podléhají napadení parazitem či nemocí, protože se v nich nemoc/parazit rychle šíří (malá vzdálenost mezi jedinci, nepřerušovaný zápoj jednoho druhu, stejné věkové složení všech jedinců v monokultuře). Lesníci si samozřejmě taky uvědomují nebezpečí monokultur a při revitalizaci podporují sázení druhově bohatších porostů odpovídajících klimatickému podnebnímu stupni. Proklamované názory se liší jenom v tom, že ochranáři chtějí k druhově bohatším porostům dojít přirozeným vývojem (sekundární sukcesí na stanovišti), což může trvat nepoměrně déle než u vysázených porostů a jejich výsledek není tak zcela jistý a jasný jako u výsadeb. Otázkou je, co bude lepší a vhodnější z dlouhodobějšího hlediska?

ZPOLITIZOVANÁ KALAMITA

Tatranský problém, jak se posléze ukázalo, nebyla jenom neschopnost se domluvit na způsobu obhospodařování kalamitního území mezi správou TANAPu a ŠL TANAPu, ale je to i problém politický. Do rozhodování o míře a způsobu zásahu zasahovali představitelé moci podle vlastní libovůle a názor odborné veřejnosti zůstával stranou.

Nejznámější kauzou v tomto ohledu byla Tichá a Kôprová dolina, které spadají do pátého a čtvrtého ochranného pásma (5. pásmo podléhá nejvyššímu stupni ochrany). Současně je toto území chráněno Naturou 2000, protože patří mezi evropské významné oblasti. Státní lesy v tomto území začaly těžit na základě studie SOP Banská Bystrica (Státní ochrana přírody) a národního lesnického centra Zvolen. Tuto zprávu vypracovali převážně lesníci a zohlednili v ní dopad těžby na lesy – stromy, ale bez zvážení dalších ekologických vazeb horského ekosystému. Budilo to dojem, že studie byla vypracovaná tak, aby došla k předem danému výsledku a to povolení těžby v území bez nutnosti kontroly EIA. Studie zpracovaná Zdenkou Křenovou pro WWF (pověřená osoba v ČR pro posuzování vlivu činnosti na území chráněné Naturou 2000) však došla k opačnému závěru. Těžba naruší a poškodí dané biotopy. Mezitím šéf státní ochrany přírody SR Jan Mizerák odvolal všechny vedoucí národních parků a vypsal nové výběrové řízení. Do správy TANAPu se tak dostal Pavol Majko (dlouholetý ochranář a současně člen představenstva společností Interwood – těžba dřeva a Sankt Hubert – obchod se zvěřinou a komerční odstřel zvěře). Původní vedoucí Tomáš Vančura v konkurzu neuspěl. Shoda náhod nebo cíl? Tomáš Vančura se ještě před kalamitou snažil prosadit nové členění národního parku, mimo jiné tak, aby do pátého stupně ochrany patřila celá Tichá a Kôprová dolina. Po kalamitě se od nového rozdělení upustilo. Lesníci začali v oblasti těžit 11. dubna 2007. Proti těžbě se razantně postavilo asi 100 dobrovolníků, kteří bránili práci harvestorů v oblasti vlastními těly. Kdo v té chvíli víc porušoval zákony Slovenské republiky? Blokádníci neo těžařské společnosti? Co na to říct? Kde to nejde slovem, musí přijít síla. Těžbu zastavila Slovenská inspekce životního prostředí 26. dubna až do doby, než celou situaci neprozkoumá. Zacházení s tímto územím nezůstalo bez povšimnutí evropské komise, která proti Slovensku vznesla obvinění z porušení evropských směrnic. Rozhodnutí pro těžbu na základě studie lesníků bez zohlednění všech chráněných druhů v oblasti byla chyba, nehledě na to, že oba ministři zemědělství a životního prostředí (Izák a Jureňa) ještě v roce 2005 ubezpečovali Evropskou komisi, že se v Tiché a Kôprové dolině těžit nebude, protože by to mohlo ohrozit vzácné druhy. A teď najednou změnili názor. Jureňa se mimo jiné začal vyjadřovat ve smyslu, že těžba v kalamitním území ani není těžbou. Současně těžba ve čtvrtém pásmu ochrany by mohla poškodit biotop natolik, že by byl poté vyňat z návrhu na přesun do pátého stupně ochrany podle nové směrnice. Bylo to důvodem, proč ŠL začaly tak zbrkle těžit po studii SOP Banská Bystrica a jiné názory ignorovaly?

TEXT A FOTO: ING. JOSEF PROKŠ

JAK TAKÉ MŮŽE VZNIKNOUT VÝTVARNÁ SOUTĚŽ ANEB

10. VÝTVARNÝ PODZIM 2009

V létě roku 2000 jsem si ošklivě pořezal ruce na okružní pile. Ležel jsem potom na oddělení JIP, ruce rozpaženy a na jejich koncích hroudy obvazů. Co se asi dá dělat na jipce? Jen ležet a přemýšlet, jak situace a fantomovy bolesti dovolí.

Pochopitelně mne zajímalo, co bude dál. Nevěděl jsem, zda budu moci psát, kreslit, jezdit na kole, střílet a dělat ještě celou spoustu činností, které zdravý člověk vykonává úplně bezděčně. Až později svitla naděje. To když jsem tužkou, opatrně zasunutou do obvazů levé ruky nakreslil divočáka. Né že bych byl levák, ale pravačka se zatím používat nedala.

Jak jsem již říkal, ležím a přemýšlím. V té době jsem již patnáct let vedl kroužek mladých přátel přírody a myslivosti, dětí ze základních škol. A tu mne napadlo uskutečnit pro ně soutěž v kreslení na téma život zvěře v barevné podzimní přírodě.

Po propuštění z nemocnice jsem se domluvil s Okresním mysliveckým spolkem (OMS) Praha-Západ na zahrnutí soutěže do jejich akcí. A již v září jsem obesílal všechny základní školy v okrese propozicemi.

Soutěž je pojata jako dvoukolová. V prvním kole děti kreslí ve škole na dané téma v hodinách výtvarné výchovy. Díky pochopení pedagogů jsou z takto vzniklých výkresů vybrány ty opravdu nejlepší. Ty jsou potom zaslány koncem října na OMS, kde si je vyzvednu a vyberu maximálně 30 autorů, kteří postupují do finále. Letos se ze škol sešlo 228 výkresů.

Pro objektivnější hodnocení jsou soutěžící rozděleni do tří kategorií. A to předškolní až 2. třída, 3. až 5. třída a 6. až 9. třída. Ve zmíněných kategoriích postoupilo letos do finále pět, dvanáct a jedenáct dětí. Celkem tedy 28 finalistů, kteří byli jmenovitě do finálových klání pozváni.

Finále již 10. ročníku soutěže se letos, již tradičně, uskutečnilo v chatě Mysliveckého sdružení Libeř. Nakonec se do finále dostavilo 27 dětí. Soutěž probíhala celé dopoledne. Děti kreslily na stejné téma jako ve škole. O legraci, občerstvení a ceny nebyla nouze. Je třeba zmínit, že některé „mistry štětce“ zradila náročná technika, zejména tempery. Rovněž stojí za zmínku velmi dobrá úroveň výtvarné výchovy v Dobřichovicích a Kosoři.

Za významnou pomoc při zajištění soutěže je třeba poděkovat členům OMS Praha-Západ a MS Libeř. Rovněž již tradičním sponzorům jako je firma Olympus C a S, redakce časopisu Myslivost-Stráž myslivosti, agentura Rembrandt a další.

Vítězové v každé kategorii obdrželi poháry, první tři soutěžící v každé kategorii ještě medaile. Kromě toho byli všichni soutěžící odměněni věcnými cenami. Na závěr přišel na řadu zlatý hřeb soutěže. Úplně všichni přítomní, děti, rodiče, organizátoři a další, dostali každý jeden šatnový lístek a mohli jej položit na kterýkoliv výkres, který se jim nejvíce líbil. Autor výkresu, který měl nejvíce lístečků, se stal celkovým vítězem bez ohledu na kategorie a byl odměněn digitálním fotoaparátem, který věnovala firma Olympus. Letos byla celkovou vítězkou Eva Truhlářová.

Po soutěži se děti rozcházely domů a netajily se tím, že se těší na příští ročník.

Tomáš Fürst, ZŠ Kosoř, kategorie 3. - 5. tř.

Eva Truhlářová, ZŠ Dobřichovice, kategorie 6. - 9. tř.

Alžběta Pechačová, ZŠ Roztoky, kategorie předškolní až 2. tř.